

Марія ПАРАН: історія краю крізь життя однієї людини

Інна СОБКО

Із Марією Олександрівною Паран заочно познайомила наша читачка Катерина Тихонівна Романюк. Вона зателефонувала в редакцію після публікації матеріалу про покинутий хутір Подобанку. Пані Катерина розповіла, що знайома з жінкою, яка родом із тих країв.

Нам пощастило зустрітися й поспілкуватися зі 84-літньою Марією Олександрівною. Виявилося, що вона родом із Данилівки, а з Подобанки її чоловік Сергій Євгенович. Та все ж жінка пам'ятає про цей мальовничий хутір.

Марія Паран з особливим захватом згадує часи, коли вулиця Подобанки була наповнена гомоном і сміхом. Люди жили там дружно, були працьовитими та полюбили вечорами збиратися на лавці. До церкви ходили в Новомалин, але й навідувалися в Бущу. Чи не найбільше запам'яталася пані Марії історія її свекрухи Антоніни Артемівни про часи Другої світової війни. Із її початком люди жили в постійному страху, оскільки хутір був посеред лісу. І з-поміж частих нічних «гостей» важко було визначити, хто свої. Одного разу через Подобанку від нацистів утікала єврейка з малою дитиною. Тут її майже наздогнали. І свекруха врятувала маленького хлопчика цієї жінки. Нацисти довго допитувалися в жінки, чия дитина, та Антоніна Артемівна не переставала повторювати, що її. Так жінці з Подобанки вдалося врятувати два життя. На жаль, подальша доля тієї єврейки та її дитини невідома. Також Марія Олександрівна згадує ще про синій будинок, що чи не єдиний тепер стоїть на хуторі. Колись він належав родині її чоловіка та з часом його комусь продали. Роз-

удень вона весь час спала на подвір'ї у затінку, а на ніч ішла десь у ліс шукати жолуді – рити землю. Мабуть, саме тому свинці вдалося вберегтися, бо її також не було тими ночами вдома, – пригадує жінка.

Після війни прийшли поради, розпочалися колективізація та трудовні. Як найстарша дитина, Марія Олександрівна в усьому допомагала мамі. Робила на полі – доводилося й орати, і на конях бути, хоча землю й худобу в родині відібрали. Жінка пригадує, як із братами видивлялися на колгоспному пасовищі своїх коней. Через хвору спину мамі, дівчинка не раз розносила за неї пошту ближніми селами й хуторами. Адже, якби не було виконано

звідти поїхати. Згодом шість років жили в Німеччині. Повернувшись в Україну, осіли в Острозі. Разом із чоловіком виховали двох дочок – Любу й Ірину. Невблаганна хвороба обірвала життя Сергія Парана у 48 років. Уже пройшло більше 35 років, як його немає, а Марія Олександрівна досі з любов'ю та ніжністю згадує чоловіка.

– Жодного дня не було, щоб Сергій ішов на роботу й не поцілував дітей і мене. Він дуже гарно піклувався і дбав про нас. Так шкода, що Сергій пішов таким молодим, – зі слізьми на очах розповідає жінка.

Сьогодні для Марії Олександрівни найбільшим скарбом є її діти, внуки та правнучки. Її доньки стали

повідляє жінка, що в Острозі ще живуть подобанські діти – Наталія Чумаченко, Світлана Романюк, Ліда Пахалюк, у Лючині – Микола Тарадайка.

Історія будь-якого населеного пункту – це сума життєписів людей. Адже життя однієї людини – це мікроісторія цілого краю.

Пані Марія народилася в складний та буремний час далекого 1934 року. На її долю випало багато пережити. Дитячі роки спочатку здавалися безтурботними. Гарна родина, турботливі дідусь і бабуся розділили між синами землю – кожному по 10 га. Батько планує зводити будинок, підготовляє все необхідне, будує гарний хлів, викопує криницю, обробляє землю та турбується про родину. Та в сім'ю ввірвалося горе. Окрім війни, у 1944 році чоловік помирає. На руки молодій жінки падає велика відповідальність та вся робота. Для мами Марії тепер потрібно було не лише ставити на ноги трьох дітей, а ще й завершувати будівництво.

Зі жахом Марія Олександрівна пригадує страшні роки війни. Тоді було особливо важко.

– Майже щочас ми ховалися, бо могли прийти й повбивати нас. Увечері, коли ми йшли ночувати до родичів, то мама замітала долівку, а рано практично завжди були сліди. Тоді ми мали чорну свинку, яка нас певною мірою і врятувала. Тримали її без загорожі,

норму, матір трьох дітей могли арештувати. Мама Марії Олександрівни була гарною господинею та вправною майстринею. Ще до війни жінка почала варити мило й продавати його. Носила не раз і до Острога. Також вона в'язала для дітей одяг. На фото Марія Олександрівна з мамою та братами Антоном та Володимиром. Штани в хлопців пошиті з німецьких мішків, а спіднику для доньки зв'язала мама.

– До зведення будинку всі ми жили в клуні. Я вже була дівчиною і дуже не хотіли виходити заміж із клуні. Тому активно допомагала мамі, аби швидше звести хату. Шукала матеріали, яких не вистачало, рівняла землю, збирала толоку, – розповідає М. О. Паран.

Так і склалося. Майбутнього чоловіка Марії – Сергія Парана – направили в Данилівку в хату-читальню. Вечорами молодь збиралася на танці, саме там Марія та Сергій познайомилися. І, як мріяла дівчина, заміж вона виходила вже з нової хати.

– Мені пощастило зустріти Сергія. Він був дуже доброю людиною, справжнім сім'янином і люблячим чоловіком, – згадує Марія Олександрівна.

Своєю професією Сергій Євгенович обрав військову справу. Саме тому вони багато подорожували. Зокрема, чотири роки подружжя жило в Латвії і тільки через здоров'я Марії довелося

педагогами: Люба працювала вихователькою і певний час завідувачем Острозького дитячого садочка «Веселка», а Ірина – багаторічним директором школи в Гоцці. Зараз вони вже на пенсії. Найбільше пишається пані Марія своїми внуками – шістьма хлопцями, про яких вона розповідає з гордістю та захопленням. І звісно, вона дуже тішиться своїми правнучками.

І хоч Марії Олександрівні 85-й рік, вона не може всидіти на місці. Біля її будинку всі сезони цвітуть різноманітні квіти. Жінка розповідає, що раніше в неї було декілька сотень видів жоржин, тюльпанів та ірисів. І навіть будучи в Німеччині та Латвії, садила там невеличкі клумби. Нині багато вже вивелося, але тим не менше, у саду ще безліч красивих квітів і не побачити там ані зілинки. Кожен ранок вона розпочинає з того, що піднімає подвір'я, оглядає своє обійстя й завжди знаходить собі роботу. Іноді навідується на город, їздить до доньки, ходить у місто. Та головне з вуст Марії Олександрівни ніколи не сходить посмішка. Жінка постійно випромінює добро й позитивну енергію. Мабуть, саме цю віру в краще Марія Паран пронесла із того часу, коли життя в такому хуторі, як Подобанка чи інших забутих селах, вирувало стрімким ключем. ■